

Ohlédnutí

Jsou výročí, která přímo vybízí k pozastavení se v tom spěchaném rytmu denního života. Ta chvíle umožní ohlédnout se a zamyslet nad těmi dvaceti léty, které uplynuly od sametové revoluce. Vždyť tolik let trvala i první republika. Udělali jsme vše, co jsme měli? Naplnili jsme očekávání státu a společnosti v tom převratném období našich dějin?

Byla to úžasná doba nepřetržitého reagování na vnější a vnitřní změny ke kterým bylo nutné přijímat významná rozhodnutí. Snad jen neúplný jejich výčet nám dnes připomene tu práci tisíců vojáků a občanských zaměstnanců rezortu, kterou odvedli ve složitých bezpečnostních, ekonomických a sociálních podmínkách. Bezprostředně v počátku devadesátých let šlo o kvalitativní změny v obranném systému státu, o přebudování armády na organismus úměrný bezpečnostní potřebě státu v podmínkách nedostatečné stability východoevropského a balkánského prostoru prosazení změn ve vnitřních personálních a funkčních strukturách, metodách, standardech a stylu práce a chování a nastartovat etapu přibližování se k armádám evropských demokratických států. V podstatě šlo o realizaci prvního zásadního politicko-bezpečnostního dokumentu – Vojenské doktríny ČSFR.

Jednotlivé kroky zahrnovaly především odsun sovětských vojsk z území státu, reorganizaci a redislokaci vojsk z území Čech na Slovensko a vytvoření nových operačních svazků po zrušení velitelství frontu, armád a v dalším divizí a přechod na brigádní struktury, radikální snížení bojové techniky a počtu vojsk na základě mezinárodních dohod o snížení konvenčních zbraní v Evropě (soustředění 6000 kusů těžké techniky do deklarovaných míst a jejich likvidace), redukce počtu vojáků o 27 % (v průběhu dvou prvních let bylo provedeno 52 000 personálních změn, z armády odešlo 121 generálů), zkrácení vojenské základní služby na 18 a později na 12 měsíců, zavedení alternativní civilní služby, zřízení vojenských záchranných pluků CO pro pomoc obyvatelstvu a národnímu hospodářství v krizových situacích. Mimořádný politický a bezpečnostní význam mělo rozhodnutí o účasti čs. vojáků na operacích v Perském zálivu a v mírových operacích v bývalé Jugoslávii.

Tím byla na mezinárodní úrovni viditelně potvrzena naše sounáležitost s demokratickými silami a s úsilím o perspektivní vstup do NATO. Závažným aktem historického odčinění křivd bývalého komunistického režimu byla rehabilitace politicky postižených vojáků a občanských pracovníků, zejména příslušníků zahraničního odboje z let 1948–89. Rehabilitováno bylo více než 9000 osob.

Další období bylo zaměřeno na základě politického rozhodnutí na rozdělení armády v rámci dělení státu. Šlo o citlivé řešení, které díky jasným rozhodnutím umožnilo ozbrojeným silám v duchu dlouholetých vazeb mezi českými a slovenskými vojáky a představiteli zorganizovat rychlé a bezkonfliktní rozdělení sil, prostředků, majetku a techniky. Počty Armády ČR byly sníženy na 98 000 vojáků a 25 000 občanských zaměstnanců, přesunuto mezi Českem a Slovenskem bylo 180 000 tun materiálu včetně munice bez jediné mimořádné události v průběhu poloviny roku. Byly vytvořeny nové řídicí a organizační struktury a připravena mobilizační opatření. Armáda ČR přes tato snížení měla téměř 1000 tanků, více než 1000 BVP a OT, 1000 děl a více než 1000 PL prostředků, přes 4000 letadel, z toho 200 bojových.

Období po rozdělení státu lze charakterizovat snahou a konkrétními kroky ke zvyšování vnější bezpečnosti státu cestou značného politického a odborného úsilí o vstup do NATO a později i do EU cestou kvalitativní transformace ozbrojených sil jako systému. Politickým podkladem byly vládní dokumenty bezpečnostní a obranné politiky, nové branné zákony, dárství a z nich vyplývající realizační dokumenty. To umožňovalo postupně, v možnostech které byly dány často se měnícími rozpočtovými zdroji, postupně realizovat přechod na nové, plně profesionalizované struktury, dílčí modernizaci a obměnu stále stárnoucího materiálu a techniky, jejichž skladba neodpovídala novým potřebám vojsk, zejména v rámci nasazení v zahraničních mírových operacích, které se staly pravidelnou činností ozbrojených sil.

Česká republika tak pevně zakotvila v NATO, které je stále rozhodující platformou naší bezpečnosti spolu s formováním bezpečnostních struktur a mechanismů v rámci Evropské unie.

Často to nebylo jednoduché. Cesta nebyla zdobena jen úspěchy, ale i pochybnostmi a chybami. O chybách je třeba vědět a neopakovat je. Budeme mít k tomu v budoucnu příležitost. Neproměškejme ji.

Co tedy lze po dvaceti letech konstatovat:

- změny a opatření, ke kterým v ozbrojených silách docházelo, prokazují, že po celou dobu si armáda udržela svoji základní funkčnost v rozsahu dosažitelných lidských, materiálových a finančních zdrojů,
- armáda se přetváří pozvolna v moderní ozbrojené síly demokratického státu v souladu s jeho životními cíli a ambicemi jako součást bezpečnostních a obranných systémů NATO a EU a je schopna plnit závazky vyplývající z těchto vazeb,
- armádní organismus prokázal, že je odolný a hodně vydrží i ve složitých podmínkách.

A za to patří dík všem těm, možná dnes bezejmenným vojákům z povolání a jejich rodinám, vojákům základní služby a občanům, kteří mnohé překonali, ale především mnoho dokázali.

Vzdejme jim dnes zasloužený dík.

*armádní generál v. v. Ing. Karel Pezl,
bývalý náčelník Generálního štábu Československé armády a AČR 1991-1993
a vojenský poradce prezidenta ČR Václava Havla*